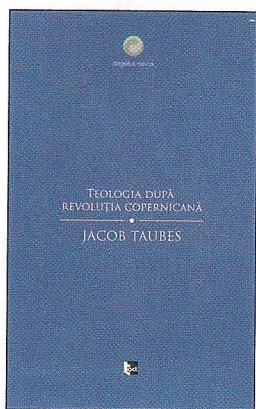

SPIRITUALITATE

Asta mă interesează

Jacob Taubes
Teologia
după revoluția copernicană
Editura Tact, 2010

17 lei

traducere de Andrei
și George State
ediție îngrijită și prefață
de Claudiu Veres

Cînd am încheiat lectura traducerii *Teologiei după revoluția copernicană* a lui Jacob Taubes, realizată de Andrei și George State în 2010 la Editura Tact din Cluj, am închis cu grijă volumașul între palme și mi-am spus: „Asta mă interesează foarte mult“. Am reflectat apoi asupra motivului acestui interes și l-am văzut ca pe unul foarte general și lipsit de orice subiectivitate: el vorbește și despre teologia supusă modernității, și despre teologia care a născut modernitatea, și despre teologia care indică ieșirea din modernitate. În fond, sînt cinci studii publicate între anii 1949 și 1955 în reviste și reunite la Wilhelm Fink Verlag în 1996 (2007) sub titlul, încă și mai sugestiv, *Vom Kult zur Kultur. Bausteine zu einer Kritik der historischen Vernunft*. Studiile vin dintr-o reflecție deschisă și lucidă a rabinului Taubes față de teologia catolică și protestantă de după Hegel și angajează în subsol trei fluvii tematice pe care le-am menționat mai sus. Studiile sînt dedicate, pe rînd, unei ipoteze explicative privind nașterea teologiei moderne a dialogului nemediat între om și Dumnezeu în care unul se manifestă în celălalt, între Hegel și Feuerbach; apoi modului în care Karl Barth conduce, prin teologia sa dialectică, la o formă de imanentism tipică modernității posthegeliene, fără a se desprinde complet din ea; despre felul în care Paul Tillich reconstruiește o teologie existențială ca semn al crizei imanentismului *logos*-ului de origine ioanică, imanentism obținut de înțelegerea substanței divine drept o funcție coborîată în spiritul creat; despre interpretarea onto-

logică a teologiei, interpretare văzută ca sursă de oscilație a statutului teologului ca voce a Bisericii și spirit solitar și reflexiv, pneumatic și implicit disident pe porțița deschisă de foarte mult timp de Origene. În fine, despre teologia politică, o reflecție asupra modului în care tema majoră a modernității politice – echilibrul – este replică a ierarhiilor medievale, are rădăcini în gnozele medievale și transpare mai puțin în texte, și mai degrabă în iconografie: cum să nu citesc cu sufletul la gură o carte în care aflu că *Grădinile plăcerii* ale lui Hieronymus Bosch pot fi interpretate drept visul gnostic al unei lumi eliberate de iad, de biserică și de boieri?

Dar există o teză centrală a acestor studii. Prima ei parte e o temă comună unei biblioteci întregi: că modernitatea s-a născut din prăbușirea ideii medievale de ierarhie a lumii. A doua ei parte e proprie lui Taubes: că prăbușirea s-a datorat teologiei lui Ioachim din Fiore, prin refuzul teologiei augustiniene a istoriei (care vedea secularul drept un loc strict al mîntuirii individuale, prin Fiu și Biserică, dar fără milenarismul care dă un sens și o măsură trecerii timpului) și prin adoptarea unei teologii a istoriei în care Spiritul îl înlocuiește pe Fiu și instituie astfel o nouă înțelegere, seculară și la îndemîna laicului, fără prelați, a sensului divin al creației: aceasta, firește, prin Hegel și pînă la tema morții nietzscheene a lui Dumnezeu.

Cărțile citite pasional sînt cele la care abia ai timp să citești atent, în vreme ce îți potolești reacțiile explicațiilor alternative. Repede am notat pe marginea paginilor: dar cum se face că tocmai catolicismul a detronat, intelectualicește, ierarhia în documentul lui Etienne Tempier de la 1277? Sau de ce Bonaventura, ca șef al franciscanilor, a ars versiunile neortodoxe ale Vieții lui Francisc, pentru a păstra forme subtile de structuri ternare proprii proiectate asupra istoriei? Sau cum se face că mistica renană proclamă unitatea intelectuală a sinelui cu Dumnezeu, fără a se reclama vreodată de la Ioachim? Deschiderea amplă a acestor întrebări conturează evident și alt chip al modernității, venit dinăuntru tradiției mărturisirii.

Alexander Baumgarten